

Տ. ԱՐՇԱԿ ԱՐԵՂԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԻ ԶԱՐՈՋԸ՝ ԽՈՍՎԱՅ Ս. ԷԶՄԻԱՆՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ

(18 հոկտեմբերի, կիրակի, 1998 թ.)

«Եւ ոչ ես ասեմ ձեզ՝ որով իշխանութեամբ ատենմ գայտ»:

«Ես էլ ձեզ չեմ ասի. թե ինչ իշխանութեամբ եմ այս անում»:

(ՄԱՐԿ. ԺԱ 33)

Դժվար չէ պատկերացնել այն մարդու զայրույթն ու զինաթափությունը, որը, ի պատասխան իր սաղորիչ հարցման, լսում է նույնքան սրամիտ և տրամաբանական մեկ ուրիշ հարց, հարց, որով մերկացվում է իր նեմզ մտադրությունը: Ահա այսպիսի անակնկալի առջև կանգնեցին հրեական վերին իշխանությանը պատվիրակները՝ քահանայապետերից, դպիրներից և ծերակույտի անդամներից ոմանք, որոնք փորձում էին իրենց մեկ հարցով համբավագրելի Զրիստոսին:

Այդեն բավականաչափ աճել էր Հիսուսի հեղինակությունը, նա հասարակությանը հայտնի էր դարձել որպես սքանչելագործ այր: Եվ այս հանգամանքը, բնականաբար, Զրիստոսի մկատմամբ հակազդեցության բուռն ալիք էր առաջ բերել հրեական վերնախավի շրջանակներում: Նրանք չէին կարող անտարբեր կենալ ու ականատես լինել, թե ինչպես է Հիսուս տաճարից քշում լուսայափոխներին, որոնցից նրանք զգալի հարկեր էին ստանում:

Այս իսկ պատճառով, ցանկանալով ազատվել Հիսուսից ու միաժամանակ ձգտելով ժողովրդի առջև արդարացի մերկայացնել իրենց գործելակերպը, հրեա կրոնական ընտրանու մերկայացուցիչները Հիսուսի հրապարակային քարոզչության վերջին օրը, երեքշաբթի, տաճարում մտնեցան քարոզող Զրիստոսին և ասացին. «Որո՞վ իշխանութեամբ ատենս գայդ» (Մարկ. ԺԱ 28) այսինքն, թե ի՞նչ իշխանությամբ ես լիակատար ազատություն շնորհում քեզ մի ոլորտում, որն իրականության մեջ մեզ է պատկանում: Ինչպե՞ս ես համարձակվում տաճարից դուրս վռնդել առևտրականներին, որոնք մեր արտոնությամբ էին այնտեղ գտնվում: Ո՞ւմ թույլտվությամբ ես տաճարում և այլուր քարոզություն ծավալում: Սակայն ընդամենը մեկ պահ դադար տալով հավաքված ժողովրդին ուղղված իր խոսքին, Հիսուս անվրդով և, վստահաբար, հեզմախառն մի ժպիտով պատասխանում է նրանց.

- Մեկ հարց էլ ես տամ ձեզ,- ասում է նա,- Հովհաննես Մկրտչի մկրտությունը երկնքի՞ց էր, թե երկրից:

Առաջին հայացքից հարցին չառնչվող մի պատասխան, սակայն, որը հարց տվողներին անակնկալի է բերում, և վերջիններս հարկադրված են լինում պատասխանել, որ չգիտեն, այդ վեր է իրենց գիտակցությունից: Անկեղծ չէր, սակայն, հրեա պատվիրակի պատասխանը: Նրանք պարզապես խուսափում էին հստակ պատասխան տալուց: Ժողովրդի մեջ միանշանակորեն ամրապնդված էր Հովհաննեսի մարգարե լինելը, բայց իրենց կաստայական շահերը չէին կարող համահունչ լինել նրա՝ մեկի մարգարե լինելու հետ, որին հենց իրենք էին մահվան դատապարտել: Միաժամանակ ժողովրդից սպասվելիք հուզումը հեռու է պահում հրեաներին ասելու, թե Հովհաննես Մկրտչիչը սովորական մի ամձ էր և հետևաբար՝ խաբեբա:

Ահա այս պահին հնչում է նաև Հիսուսի խոսքը, որը, ի տես խղճուկ մորթապաշտների, վախճում և ամարիությունը, սեփական կարծիքն ու զաղափարները հայտնելու մեջ, ասում է. «Ես էլ ձեզ չեմ ասի, թե ինչ իշխանությամբ եմ կատարում այս ամենը»: Պատասխան, որը մնաց մի իրավիճակում կբարձրացնեի ցանկացած պատասխանողի, քանզի Զրիստոս չասաց, թե չեմ ասի, որովհետև չգիտեմ, այլ չպատասխանեց, քանզի հարց տվողներին պատասխանն անհրաժեշտ էր լինելու սոսկ որպես շահարկման միջոց: Այդ իսկ պատճառով, «Չեմ ասի» ժխտական պատասխան հնչեց ունկնդիրների ականջին:

«Չեմ ասի»: Որքան դառը ու միաժամանակ անցանկալի մի պատասխան, սիրելի հավատացյալներ, որից խորշում ենք ամենքս, որից թունդ է գալիս մեր հոգին:

Մենք բորբոքվում ենք, երբ լսում ենք մեզ ուղղված մերժող ու բացասական մի պատասխան: Որդին չի հանդուրժում նույնիսկ հոր մերժումը, դուստրը՝ մոր, սակայն որքա՞ն բազմապատիկ է դառնությունը, երբ մենք «չեմ ասի» պատասխանն ենք լսում մեկի, որն ամենքի հյուրընկալողն է, որքա՞ն սաստիկ է վիատությունը մեր, երբ նիզափակ ենք գտնում ամենքի համար քաց դռները և ընդամենը անվստահություն ենք տեսնում մեր նկատմամբ Այն Մեկի կողմից, որը վստահում է ամենքին ու բոլորին:

Այժ, սիրելի հավատացյալներ, հազար կասեմ, բայց դուք բազմապատկեք, այդքան անչափ անզամներ մենք անարդարություններ ենք տեսել կյանքում ու աշխարհում: Տեսել ենք, որ մեկը դառը դատում ու տխուր մխում է, տեսել ենք «մեկին հազար ձի ու ջորի, մեկին»՝ ո՛չ ուլ մի, ո՛չ մաքի», տեսել ենք ու տեսել և վիատվել ենք, բախել ենք Աստծու դուռը, սակայն՝ լռություն... «Չեմ ասի» պատասխանին համարժեք մի լռություն:

Տեսել ենք պարտիզայաններ, որոնք կոչված են խնամելու ծաղիկները, հետևելու նրանց քնակաճում գարգացմանը, փխրեցնելու հողը, մշակելու սակայն...

Սակայն կարծես ճիշտ հակառակը, նրանք իրենց առաքելությունը ըմբռնել են սոսկ ծիլ ու ծաղիկ ոչնչացնելու, կարգ ու սարք խորտակելու իմաստով: Եվ խորտակում են ու խորտակում: Եվ մենք տեսնում ենք ու աղաղակում, անհամբերությամբ վրեժ պահանջում երկնքից այս ստահակների համար, բայց զուր... Երկինքը լուռ է: «Չեմ ասի»-ին համարժեք մի լռություն: Մենք տեսել ենք բարոյախոսներ ու բարոյական մաքրամոլության մոլեռանդ ջատագովներ, որոնց խոսքերը մնում են «ի շրթունս», և իրենք նույնիսկ բարոյախոսելիս հարձախնդիր մտահոգությամբ են տառապում, բարոյականության մեջ իսկ անբարոյականին փարվում: Տեսել ենք և, երևույթը փիլիսոփայորեն անկարող լինելով ըմբռնել, ավաղել և ափսոսել ենք մարդկային պատկերի եղծման համար:

Տեսել ենք կեղծ երաժշտագետներ ու քատերասերներ, որոնց համար արվեստի երեկույթը անարժեք մի բան է եղել՝ առանց հեղինակավոր ու բարձրաստիճան մի պաշտոնյայի, և ուղղակի մի մեծ իրադարձություն, երբ երեկույթին բացման խոսքով հանդես է եկել ազդեցությամբ օժտված մի անձ, թող որ նա ստահակ էլ լինի:

Տեսել ենք ու երես դարձրել սոսկալի կեղծիքից, հայացքներս մխրճելով ամպերից անդին, սպասել բաղձալի պատասխանին: Սակայն կրկին, վերստին ու վերստին՝ մաշող լռություն: «Չեմ ասի»-ին համարժեք մի լռություն:

Եվ մենք հուսաբեկ բազմաթիվ ապարդյուն փորձերից՝ անխռիմությանը հայացքներս դարձրել ենք նույնիսկ երկնքից՝ փորձելով հարմարվել երկրային տրամաբանությամբ կարգավորվող, կամ ավելի ստույգ՝ փոշիացող հարաբերություններին ու պայմանականություններին և այդպես լճացել ու լճացել ենք:

Սակայն ինչո՞ւ է երկինքը լուռ մնում մեր տառապանքների նկատմամբ, ինչո՞ւ է մեր հառաչանքներին ի պատասխան անընդհատ սպանող լռություն խոսում ականջներիցս ներս ու խուլ արձագանքում մեր հոգիներում: Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ և կրկին ինչո՞ւ... Հարցերի մի տարափ: Երկար ենք մտածում, սակայն՝ կրկին լռություն: Եվ մենք չենք անդրադառնում, որ ինքներս ենք մեղավոր այս ամենի համար: Մեղավոր ենք ոչ թե նրա համար, որ ամեն կեղծիք ու անհամապատասխանություն ընդունել ենք հիվանդագին, այլ պարզապես այն պատճառով, որ ցուցաբերել ենք այնպեսի մի մոտեցում, որը հատկանշական էր Զրիստոսին սաղորիչ հարց ուղղած իրեն աստիճանավորների գործելակերպին:

Մեղավոր ենք, որովհետև կարծել ենք, թե մեր ամեն մի դժգոհությանն ի պատասխան Աստված մի բան պետք է փոխի այս աշխարհում, կարծել

ենք, թե ամեն ինչ մեր շուրջ է պտտվում: Սակայն մեզնից երբեմն հեռու է մնում այն իրողության ըմբռնումը, թե Աստված Հայր է բոլորի համար: Մենք երբեմն էլ չենք ուզում հասկանալ, որ բոլոր մարդկանց էլ փրկվելու, բարեշրջվելու հնարավորություն է տրվում: Նրանք, ովքեր «բարեշրջվել» ասելով նկատի են ունենում երկրավոր մխիթարություններով լիանալը, այլևս կարք չունեն իրենց նկատմամբ հակակրանք ստեղծելու մարդկանց կողմից, քանզի արդեն իսկ դատապարտված են Աստծու կողմից՝ զրկված լինելով երկնային իղձեր ունենալու հաճույքից: Իսկ նրանք, ում ձգտումներն ու ապրումներն ամխառն մաքրությամբ երկինք են մղվում, պետք է հոգ տանեն «զանձինս՝ զմիտս, զխորհուրդ սրտից սրբել»՝ արժանանալու համար Աստծու ունկնդրությանը, և անդադար աղոթեն այն վստահությամբ, թե «ամենայն որ խնդրե՛լ առնու, եւ որ հայցե՛լ գտանէ, եւ որ քախե՛լ բացցի նմա» (Ղուկաս ԺԱ 10):

Աստված, Երկինքը գիտի Իր անելիքը, և արդարները մի օր լսելու են Նրա պատասխանը: Եվ այդ պատասխանը խորտակելու է խաբեբաներին ու կեղծավորներին, կարծեցյալ բարոյախոսներին ու ապաշնորհ պարտիզպաններին, որոնք Աստծու ներողամտությունը իբրև ամենաթողություն են ընկալում: Հայցում ենք Աստծուց, որ նրանց շնորհի մաքրաշուրջ վարդապետ Մամբրե Վերծանողի պատգամի ընկալումը, որ թեև «Աստուած ոչ երբէք մոռանայ,- բայց և,- զմոռացեալսն ոչ երբէք յիշէ»: Ամեն: